

Інна Бойко

Науковий керівник: викл. Благодир Л.А.

МЕТОДИ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ

В умовах сучасного суспільства пред'являються все більш високі вимоги до учня як до особистості, здатної самостійно вирішувати проблеми різного рівня. Виникає необхідність формування у дітей активної життєвої позиції, стійкої мотивації до освіти й самоосвіти, критичності мислення. Саме таким виступає проблемний підхід до навчання, який сприяє інтелектуальному розвитку учнів і водночас формує їхній світогляд, моральні, емоційні та інші риси особистості.

Перше «зерно» в теорію *проблемного навчання* (проблемно-діяльнісний підхід до навчання), «посіяв» у педагогічну науку ще давньогрецький філософ Сократ (відома евристична бесіда). Значно пізніше, на початку минулого століття, в США та Англії сформувалася нова концепція навчання, так звана педагогіка прагматизму (прогресивізму). Основним представником цього напрямку в педагогічній науці став видатний американський вчений, професор декількох університетів, Джон Дьюї (1859-1952 р. р.).

У теорії М.І. Махмутова проблемне навчання – це «тип розвивального навчання, в якому поєднуються систематична самостійна пошукова діяльність учнів із засвоєнням готових здобутків науки, а система методів побудована з урахуванням визначення мети й принципу проблемності; процес взаємодії викладання й учіння, орієнтований на формування пізнавальної самостійності учнів, стійкості мотивів навчання і розумових (включаючи і творчі) здібностей у ході засвоєння ними наукових понять і способів діяльності, детермінованого системою проблемних ситуацій» [3, с. 16].

Мета активізації шкільної математичної освіти шляхом проблемного навчання полягає в тому, щоб навчити не окремим розумовим операціям у випадковому, що стихійно складається порядку, а системі розумових дій для рішення не типових задач. Ця активність полягає в тім, щоб учень, аналізуючи, порівнюючи, синтезуючи, узагальнюючи, конкретизуючи фактичний матеріал, сам одержав з нього нову інформацію. Іншими словами, це розширення поглиблення знань за допомогою раніше засвоєних чи нове застосування колишніх знань – їх не може дати ні учитель, ні книга, воно шукається і знаходиться учнем у відповідній ситуації.

Справжня активізація учнів характеризується самостійним пошуком не взагалі, а пошуком шляху рішення проблем. Якщо пошук має на меті рішення теоретичної, технічної, практичної, навчальної проблеми чи форм

і методів художнього відображення, він перетворюється в проблемне навчання.

При проблемному навчанні діяльність учителя математики полягає у тому, що він пояснює зміст найбільш складних понять, систематично створює проблемні ситуації, повідомляє учням фактори й організовує (проблемні ситуації) їх навчально-пізнавальну діяльність так, що на основі аналізу фактів учні самостійно роблять висновки й узагальнення, формують за допомогою учителя визначені поняття, закони.

Розумова діяльність учнів стимулюється постановкою питань. Питання вчителя повинне бути складним настільки, щоб викликати утруднення учнів, і в той же час посиленням для самостійного пошуку відповіді. У результаті, в учня виробляються навички розумових операцій і дій, навички переносу знань, розвивається увага, воля, творча уява.

Формування творчого мислення є метою проблемного навчання. У сучасній педагогіці все частіше поширюється переконання, що репродуктивна діяльність негативно впливає на можливість подальшої творчості: як наукової, так і творчості в цілому. М.О. Холодна зазначає, що саме недостатність знань часто є стимулом для появи творчих рішень [3].

М.І. Махмутов залежно від способу подання навчального матеріалу (проблемних ситуацій) і ступеня активності учнів виділив шість методів: метод монологічного викладу, метод міркування, діалогічний метод викладу, евристичний метод навчання, дослідницький метод і метод програмованих завдань. Перші три групи методів представляють варіанти викладу навчального матеріалу вчителем, другі три групи – варіанти організації самостійної навчальної діяльності учнів. У кожній з цих груп методів передбачається збільшення активності учнів і, таким чином, проблемності навчання [2].

Проблемна ситуація в навчанні математики – це пізнавальна трудність, для подолання якої учні мають здобути нові знання або докласти інтелектуальних зусиль. Відомо, якщо активізувати пізнавальну активність школярів, то потреба в нових способах дій стає для них природною й необхідною. Учні самі, того не помічаючи, потрапляють під вплив проблемної ситуації.

Список використаних джерел:

1. Матюшкін О.М. Проблемні ситуації в мисленні та навчанні / О.М. Матюшкін. – М.: Педагогіка, 1972.
2. Махмутов М.І. Організація проблемного навчання в школі / М.І. Махмутов. – М. : Педагогіка, 1977.
3. Холодна М.О. Завдання інтелектуального виховання учнів в умовах сучасної школи [Електронний ресурс] / Сайт проекту «Математика, психологія, інтелект». – Режим доступу: http://fp.nsk.fio.ru/works/022/mpi/psihol_2_2.htm